

 TECHPORT

Informatiepakket

HYBRIDE DOCENT

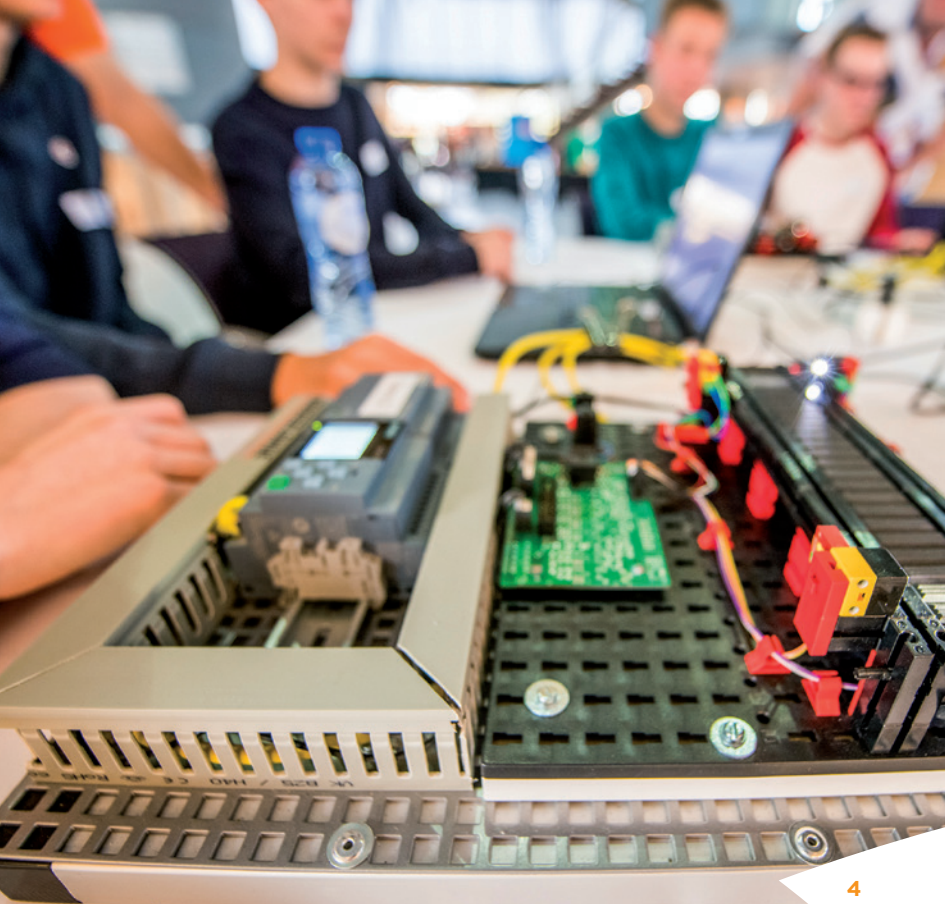

Voorwoord

Welkom bij deze informatiebundel over hybride docentschap voor het beroepsonderwijs. Het technisch onderwijs en het technisch bedrijfsleven zoeken elkaar steeds vaker op. Zo bouwen wij samen aan de arbeidsmarkt van de toekomst. De expertise vanuit het bedrijfsleven wordt ingezet voor de verdere ontwikkeling van de toekomstige technici. Zo komen onze studenten nóg beter voorbereid op de arbeidsmarkt.

Een notitie vooraf

In deze informatiebundel spreken we van hybride docenten. Hiermee bedoelen wij werknemers die hun baan in het bedrijfsleven combineren met het geven van onderwijs, en hiervoor ook bevoegd zijn. Zolang de opleiding niet is afgerond, ben je nog hybride docent in opleiding (i.o.). Vanwege de leesbaarheid van dit document, kiezen we ervoor niet elke keer dit onderscheid te maken.

Inhoud

Over Techport	7
Hybride docenten	9
Vakrichtingen Technisch Beroepsonderwijs	12
Drijfveren	16
Tegemoetkomingen en arbeidsvoorwaarden	21
Functies in het onderwijs en scholing	23
Pedagogiek en didactiek	29
Begeleiding en coaching	33
Onderwijsterminologie	68
Onderwijssysteem in Nederland	73

Over Techport

Techport is het netwerk van meer dan 60 scholen, bedrijven en overheden en is actief in de Metropoolregio Amsterdam, met de IJmond als kern.

De ambitie van Techport is om in 2030 dé excellente economische regio van de Nederlandse maak- en onderhoudsindustrie te zijn. We werken samen aan een gezonde arbeidsmarkt, een actueel en uitdagend opleidingsaanbod en aan voldoende talent.

Leermeester en leerling

Onderwijs gegeven door docenten die met beide benen in de praktijk staan, is eigenlijk zo oud als de weg naar Rome. Romeinen hadden al zogenaamde collegia, bonden voor beroepsgroepen die ook jonge mensen opleidden. Eigenlijk een soort voorloper van de gilden die we kennen uit de latere Middeleeuwen. Na een gedegen opleiding in de praktijk onder supervisie van een leermeester kon een leerling vakman worden. Uiteindelijk werd hij zelf ook meester, na het afleggen van de gilde- of meesterproef.

Hybride docenten

Om onze positie als Nederland in het (technisch) onderwijs te behouden en verstevigen zijn voldoende en goed gekwalificeerde docenten onmisbaar. Naast de vaste staf van onderwijsinstellingen, wordt het steeds belangrijker om beroep te doen op een poule van vakkrachten die deels in de praktijk, deels in het onderwijs werken. De bekendste hybride docent van Nederland is Mark Rutte. Naast premier is hij sinds 2006 verbonden aan de Johan de Witt Scholengroep in Den Haag als gastdocent Nederlands en maatschappijleer.

Meer samenwerking

Hybride docenten helpen het onderwijs en de arbeidsmarkt beter op elkaar aan te sluiten. Die combinatie creëert een meerwaarde voor onderwijs en bedrijfsleven waarbij een win-winsituatie ontstaat. Tot recent werden hybride docenten door het onderwijs gezien als oplossing voor het lerarentekort. Maar nu zetten scholen hybride docenten in om de kwaliteit van het onderwijs naar een hoger plan te tillen. Door deze verschuiving, van een kwantitatieve naar een kwalitatieve benadering, staan bedrijven meer open voor samenwerking. Dit is zeer wenselijk, want de bedrijven zijn uiteindelijk de 'afnemers' van de studenten.

Vakrichtingen Technisch Beroepsonderwijs

Onderstaand een overzicht van de verschillende technische vakrichtingen.

- Bouwkunde
- Elektrotechniek
- ICT
- Infratechniek
- Installatietechniek
- Lab
- Mobiliteitsonderwijs
- MyTec
- Procestechneik
- Scheepvaart
- Werktuigbouwkunde

Een hybride docent is iemand die...

- Twee (of meer) banen combineert:
één als docent en één als vakman
- Afwisseling zoekt in werkzaamheden
- Graag nieuwe contacten opdoet
- Zichzelf wil ontwikkelen
- Graag kennis overdraagt
- Passie heeft voor het vak
- Graag met jongeren werkt
- In de praktijk staat en zijn kennis en ervaring doceert

Praktijkvoorbeelden

Zoals de geschiedenis laat zien, is kennisoverdracht door iemand die in de praktijk werkt van alle tijden. Al zo'n 50.000 docenten staan voor de klas en combineren dit met een andere baan. Van ambtenaren tot ondernemers en van mensen in loondienst tot ZZP'ers.

Kijk voor meer informatie op:
<https://www.hybridedocent.nl/>

Voordelen werken met hybride docent

De dubbelrol van de hybride docent biedt zowel docenten als studenten voordelen. Docenten kunnen hun vaardigheden uit de dagelijkse werkomgeving delen in de klas. En de ervaringen uit het onderwijs, zowel uit de boeken als de theorie als praktijk, kunnen ze toepassen in de andere baan.

Deze voordelen gelden ook voor de studenten. Zij worden geschoold door ervaren vakmensen. Zodat ze, naast theoretische kennis, ook vaardigheden uit de praktijk krijgen aangereikt. Op deze manier laten hybride docenten het onderwijs nauw aansluiten op de kwalificaties die van studenten worden verwacht in hun toekomstige werkomgeving.

Ook kunnen hybride docenten hun kennis en ervaring delen met de reguliere docenten van de opleiding, zodat zij meeprofiteren van de inbreng uit de praktijk.

Drijfveren hybride docenten

De motivatie van mensen om te kiezen voor lesgeven naast hun reguliere baan is voor iedereen verschillend. Er is geïnventariseerd wat veel gehoorde drijfveren zijn.

- Mensen met passie voor hun vak willen dit graag doorgeven aan nieuwe generaties
- Mensen krijgen energie van lesgeven
- Afwisselende werkzaamheden en contacten
- Bij mensen met een fysiek zwaarder beroep biedt het ook werkgarantie op latere leeftijd
- Het stimuleren van persoonlijke groei

De Nederlandse hoogleraar neuropsychologie, verbonden aan de Vrije Universiteit in Amsterdam, Erik Scherder raadt iedereen aan om ook op latere leeftijd nieuwe dingen te leren. Want inspanning is belangrijk voor hersenen die door ouderdom kwetsbaar worden. Leer daarom een muziekinstrument te spelen, of probeer een nieuwe hobby. Of... ga lesgeven.

Drijfveren bedrijven

Voor organisaties – ondernemingen, instellingen en overheid – is het van groot belang om met hybride docenten aan de slag te gaan. Argumenten die wij horen vanuit de praktijk zijn dat hun hybride docenten talentvolle studenten scouten in het onderwijs. Zo kunnen deze docenten al vroeg talenten in contact brengen met hun organisatie.

Een kritiekpunt vanuit het bedrijfsleven is dat afgestudeerden niet voldoen aan de eisen die zij stellen. Het binnenhalen van hybride docenten verkleint de afstand tussen onderwijs en praktijk. Zo komt de praktijk(ervaring) letterlijk het onderwijs binnen. Verder vergroten zowel het onderwijs als werkgevers hiermee hun netwerk. Dit kun je ook zien als een investering in het onderwijs en een positieve ontwikkeling voor de gehele sector.

In economisch mindere tijden is het onderwijs een uitkomst voor het bedrijfsleven. Want als bedrijven door omstandigheden minder opdrachten hebben, is ook minder mankracht nodig. Deze vaklieden lenen ze uit aan het onderwijs. Zo hoeft geen afscheid te worden genomen van ervaren krachten die na de economisch mindere periode weer hard nodig zijn.

Tot slot leidt het inzetten van hybride docenten voor werkgevers tot verduurzaming van het arbeidzame leven. Collega's, die op latere leeftijd minder geschikt zijn voor fysiek zwaar werk, komen op kantoor te werken, bijvoorbeeld als planner of calculator. Maar bij veel organisaties zijn dit soort functies beperkt. Denk daarom ook aan het onderwijs als plek voor ervaren collega's, met alle bovengenoemde argumenten in het achterhoofd.

Drijfveren onderwijs

Het onderwijs heeft baat bij hybride docenten. Deze leraren kunnen een beroep doen op eerstehands kennis en ervaring uit de praktijk. Ook openen hybride docenten deuren naar de praktijk, voor scholen en studenten. Dankzij docenten met praktijkervaring kunnen studenten kennismaken met technologieën, de nieuwste machines en materialen op het terrein van hun specialisatie. Dit helpt de opleiding in de beeldvorming naar buiten als innovatief opleidingsinstituut.

Met het binnenhalen van een docent vanuit de praktijk, haal je ook zijn of haar netwerk binnen. Ideaal om aan te kloppen voor stageplekken en werk voor afgestudeerden. Omdat hybride opleiders wat verder van de onderwijspraktijk af staan, zullen studenten deze docenten eerder in vertrouwen nemen dan reguliere leerkrachten. Verder kunnen hybride docenten de vaste docenten van de opleiding op de hoogte brengen van de laatste ontwikkelingen uit de praktijk. Ook lossen ze, voor een deel, het lerarentekort op dat heerst bij veel opleidingen.

Docentenstages

Voor hybride docenten is het goed om ervaring op te doen in het onderwijs. Zo krijg je de kneepjes van het lesgeven in de vingers en werk je aan persoonlijke groei. Maar, vanuit het onderwijs bestaat ook de wens om docenten een periode in het bedrijfsleven te kunnen laten werken en leren. Zo kunnen beide kennis en medewerkers uitwisselen. Dit bevordert voor alle partijen de deskundigheid en professionalisering. De overheid stelt niet voor niets 'een leven lang leren'. Want om goed inzetbaar te blijven op de arbeidsmarkt, is het belangrijk dat iedereen zich blijft ontwikkelen.

Tegemoetkomingen en arbeidsvoorwaarden

Dit is maatwerk tussen opleidingsmanagers en hybride docenten. Wel is het wenselijk dat onderwijsinstellingen zelf richtlijnen vaststellen zodat er geen grote verschillen tussen verschillende hybride docenten ontstaan.

Mogelijke vormen van samenwerking:

- Tijdelijk arbeidscontract
- Detachering vanuit werkgever
- Hybride docent factureert als ZZP'er
- Onderhandelen met opdrachtgever

Opleidingsfondsen

Hybride techniekopleiders

Technische scholingsfondsen A+O Metalektro, OOM en Wij Techniek hebben samen met Bouwend Nederland de handen ineengeslagen om het opleiden van hybride docenten ook financieel mede mogelijk te maken. Dit doen zij door praktijkopleiders in het bedrijfsleven pedagogisch en didactisch te scholen zodat zij bekwaam om gastlessen in vmbo en mbo te geven.

Ben jij geïnteresseerd in de opleiding Hybride Vakdocent (PDD)? Het is mogelijk om in aanmerking te komen voor subsidie, informeer bij uw scholingsfonds of werkgeversorganisatie voor de financiële mogelijkheden. Benieuwd naar de verdere mogelijkheden? Neem contact op met Techport.

Functies in het onderwijs

Als je als hybride vakdocent aan het werk gaat dan ben je gelijk ook onderdeel van een team. Op de volgende pagina's tref je meer informatie aan over de verschillende docent-functies.

Functies in het onderwijs

In het mbo is het mogelijk om vanuit verschillende functies les te geven.

Hybride (gast)docent

Een Hybride gastdocent is iemand die maximaal zes uur per week les geeft. Deze gastdocenten vallen onder de verantwoordelijkheid van een bevoegd leraar. Daarom is een onderwijsbevoegdheid niet noodzakelijk. Pedagogische en didactische (bij)scholing (PDD) is wel aan te raden.

Instructeur

Instructeurs begeleiden studenten vooral gedurende praktijkdelen in het onderwijs. Zij onderwijzen studenten zelfstandig, al dan niet onder toezicht, maar wel onder verantwoordelijkheid van een onderwijsteam of docent.

Minimale vooropleiding voor instroom:

Vmbo gemengde of Theoretische leerweg,
Vakopleiding niveau 3. Vakinhoudelijke bekwaamheid
(getuigschrift of geschiktheidsverklaring)

Duur: 1 jaar

Als pedagogische en didactische kennis en vaardigheden ontbreken is het mogelijk om een eenjarige mbo 4 specialistenopleiding te volgen voor instructeur mbo. Instructeurs kunnen als zijinstromer in het mbo aan het werk. Naast je werk in het onderwijs volg je een opleiding.

Eerstegraads docent

Een eerstegraads docent is een docent die in het voortgezet onderwijs werkt. Deze heeft een universitaire studie gevolgd. Dit is een docent die lesgeeft in één vak. Met een eerstegraads onderwijsbevoegdheid mag je lesgeven op:

- Alle klassen havo en het vwo
- Vmbo
- Mbo
- Volwasseneneducatie
- Praktijkonderwijs

Tweedegraads docent

Een tweedegraads docent is een docent die in het voortgezet onderwijs werkt. Deze heeft een hbo lerarenopleiding gevolgd. Met een tweedegraads onderwijsbevoegdheid mag je lesgeven op:

- Vmbo
- Mbo
- Onderbouw havo
- Onderbouw vwo
- Volwasseneneducatie
- Praktijkonderwijs

Scholing

Heb je ambitie om als hybride docent te gaan werken, maar heb je behoefte aan meer kennis over pedagogiek en didactiek? De komende pagina's geven je meer informatie over de verschillende bijscholingsmogelijkheden.

Pedagogisch Didactisch Diploma (PDD)

Het PDD-traject is een goede basis als aankomend hybride docent. Het betreft een oriëntatiecursus die inwijdt op het gebied van onderwijskunde, pedagogiek en didactiek en geschikt is wanneer je je loopbaan - deels - in het onderwijs wilt vervolgen. In de cursus staan kennisoverdracht, leerprocessen begeleiden en werken in een leeromgeving centraal. De praktijkgerichte opdrachten stimuleren tot interactie met studenten en zo leer je te functioneren in een onderwijsomgeving.

Minimale vooropleiding voor instroom: mbo niveau 4

Duur: 1 jaar

Met het Pedagogisch Didactisch Diploma heb je nog geen zelfstandige onderwijsbevoegdheid of onderwijsbekwaamheid, maar het is wel een opstap naar andere opleidingstrajecten voor functies in het beroepsonderwijs. Een oriënterende stage maakt deel uit van de cursus waarbij je aan de hand van opdrachten opgedane pedagogische en didactische vaardigheden in de praktijk kunt toepassen.

Pedagogisch Didactisch Getuigschrift (PDG)

Het PDG is een benoembare lesbevoegdheid. Het behalen van deze bevoegdheid is alleen noodzakelijk als je voor langere tijd meer dan zes uur per week voor de klas wilt staan in het mbo. Hiermee ben je als mbo docent startbekwaam, benoembaar en lesbevoegd.

Minimale vooropleiding voor instroom: hbo/wo geschoold

Duur: 1,5 jaar

Tijdens de PDG opleiding leer je jouw ervaring overbrengen in het mbo. Je krijgt vaardigheden aangereikt om studenten te enthousiasmeren en activeren. Dit pas je direct toe in de praktijk zodat je merkt wat werkt bij lesgeven, wat je kracht is en wat wellicht je verbeterpunten zijn.

Minimale functieomvang voor InCompany deelname bij het Nova College: 0,4 fte (twee volle dagen per week).

Hiervoor krijg je overzicht in pedagogiek en didactiek en worden allerlei praktische werkvormen aangereikt. Ook leer je hoe je een les het beste op kan bouwen en wat leerdoelen zijn. Verder worden de taken van docenten uiteen gezet:

- Begeleiden van studenten
- Ontwikkelen en uitvoeren van onderwijsprogramma's
- Psychologie van leren
- Omgaan met groepen/groepsprocessen

Kennismaking pedagogiek en didactiek

Op de komende pagina's staat meer informatie over pedagogiek en didactiek. Ook bespreken we enkele praktische onderwijskundige modellen die handig zijn voor een beginnend hybride docent.

Kennismaking pedagogiek en didactiek

Om goed te kunnen lesgeven, moeten docenten didactisch en pedagogisch handelen.

Didactiek

Het overbrengen van de lesstof, vaardigheden en houdingen. Het richt zich op het 'hoe' van het lesgeven.

Pedagogiek

De opvoedkundige taak van docenten en houdt zich bezig met het waarom en het hoe van het onderwijs.

Didactische vaardigheden

Met behulp van didactische vaardigheden kunnen we kennis overdragen en anderen iets leren. Voor docenten is didactiek onmisbaar. Lesgeven gaat voor een groot deel volgens vaste regels en die zijn aan te leren. Maar lesgeven komt ook op gevoel aan, want je werkt met mensen. Niet iedereen is gelijk, dus moet je kunnen aanvoelen hoe je de lesstof overbrengt.

Voorbeelden van didactische vaardigheden: enthousiasmeren en inspireren, omgaan met vragen, reacties en weerstand. Om je didactische vaardigheden als (aankomend) docent te ontwikkelen, leer je didactische werkvormen om lessen te verlevendigen. Want een les die prikkelend en interessant is, wordt beter onthouden.

Enkele didactische werkvormen zijn: instructievormen, gespreksvormen, opdrachten en spelvormen.

Pedagogische vaardigheden

Pedagogiek betekent letterlijk opvoedkunde. Niet alleen ouders hebben hiermee te maken, ook het onderwijs heeft opvoedkundige taken om studenten te kunnen laten leren. Belangrijke onderdelen van pedagogisch handelen:

- Leidinggeven en grenzen stellen. Stel duidelijke regels en grenzen in de groep en bespreek gewenst gedrag
- Monitoren. Zorgen voor een veilig klimaat in de klas en als docent monitor, begeleid en stuur je deze groepsprocessen
- Toon positieve betrokkenheid
- Toon belangstelling in studenten en onderhoudt contact
- Geef positieve bekrachtiging
- Geef opbouwend en bemoedigend commentaar
- Leer problemen oplossen. Door studenten oplossingsgericht te leren denken, help je ze leerproblemen weg te nemen

In het komende deel worden verschillende onderwijskundige modellen besproken.

Sociaal constructivisme

Grondlegger van het sociaal constructivisme is de Zwitserse psycholoog Jean Piaget. Zijn theorie ziet leren en studeren als een actief sociaal proces van kennisverwerving. Kennis ontstaat door voort te bouwen op bestaande kennis. Het leren gaat beter als studenten in onderlinge interactie bezig zijn met de lesstof. Zo wordt een eigen kijk op de stof 'geconstrueerd'.

Het onderwijssysteem biedt lesstof aan in stukjes, die steeds moeilijker worden. Dit sluit goed aan bij de manier waarop de linkerhersenhelft informatie verwerkt. Want de linkerhersenhelft denkt bij voorkeur in stapjes en logische volgordes. Deze werkwijze helpt studenten zich competent te voelen en uiteindelijk een diploma te behalen.

Sociaal constructivisme - In de praktijk

Om die eigen visie op de stof te krijgen, moet je in de (voorbereidingen van) lessen rekening houden met een aantal punten. Er wordt een beroep gedaan op bestaande kennis van studenten, dus start je met het opfrissen ervan. Hier moeten vooraf opgestelde leerdoelen op worden afgestemd.

Om studenten te motiveren, passen docenten verscheidene strategieën en technieken toe zoals wisselende werkvormen, maximaal vijftien minuten praten en dan studenten zelf laten werken. Je laat ze de lesstof oefenen zodat die wordt 'geautomatiseerd'. Als afsluiting van het didactische proces kijken docenten of het leerdoel is behaald en of studenten dit kunnen benoemen. Zo ja, dan is het leerproces afgerond.

CAR-model

Het CAR-model is ontwikkeld door prof. dr. Luc Stevens, oprichter van het Nederlands Instituut voor Onderwijs en Opvoedingszaken. CAR staat voor: Competentie, Autonomie en Relatie. Uitgangspunt hierbij is dat mensen nieuwsgierig en leergierig zijn, uit zijn op sociale binding en kennis/vaardigheden willen verwerven. In de motivatiepsychologie worden dit drie basisbehoeften van mensen genoemd.

CAR-model – In de praktijk

Competentie

Studenten moeten het gevoel krijgen competent te zijn om taken uit te voeren, te voelen dat hun prestatie ertoe doet en dat ze het kunnen. Laat studenten zelf keuzes maken en geef ze de vrijheid hiermee te komen. Hardop denken is een goed uitgangspunt, ook al is de uitkomst fout.

Autonomie

Als mensen het gevoel hebben om eigen gedrag te mogen bepalen, willen ze eerder taken uitvoeren omwille de taak zelf. Studenten ervaren dat ze iemand zijn en zelf besluiten mogen nemen. Een belangrijke strategie is om studenten echte keuzes te bieden, want dat geeft ruimte aan hun autonomie.

Relatie

Binnen dit model is de sociale verbondenheid tussen mensen enorm belangrijk: het erbij willen horen en de relatie die mensen met elkaar hebben. Duidelijke regels in omgangsvormen tussen docent en studenten, en tussen studenten onderling, zorgt voor een veilige sociale omgeving waarin studenten kunnen excelleren. Ook quid pro quo (het een voor het ander) gaat bij het CAR-model op. Als docenten zich open en (professioneel) kwetsbaar opstellen, zullen studenten dat ook doen. Verder wordt verwacht dat docenten hun studenten 'zien', dat je als leerkracht aanvoelt en ziet wat er speelt.

OUT-model

Een goede voorbereiding is het halve werk. Want hoe goed je omgang is met een groep, ze merken direct als je niet goed weet wat je doet. Vooral in het begin is het heel belangrijk om lessen goed voor te bereiden. Want dan heb je oog voor andere aspecten in de klas die niet planbaar zijn. Een goed hulpmiddel om voor te bereiden is het lesvoorbereidingsformulier volgens het OUT-model: Oriëntatiefase, Uitvoeringsfase en Terugkijkfase.

OUT-model - In de praktijk

Oriëntatiefase

Tijdens de lesvoorbereiding kijk je wat studenten al weten en bepaal je het doel van jouw les. Probeer bij aanvang van de les belangstelling te wekken en ga hun voorkennis ophalen. Zo zorg je ervoor dat nieuwe kennis beter beklijft. Laat de stof aansluiten bij hun ervaringen en werkelijkheid. Herkenbare stof wordt beter verwerkt en onthouden. Leg ook de werkvorm(en) uit en benadruk het belang van de les, want dit motiveert hen. Wanneer de les goed is voorbereid, kun je de klas monitoren. Dan kun je bijvoorbeeld opmerken dat je eerder met de uitleg moet stoppen.

Uitvoeringsfase

In de uitvoeringsfase werken studenten individueel of samen aan opdrachten. Je helpt studenten die ergens moeite mee hebben en beantwoordt vragen. In deze fase creëren studenten nieuwe inzichten, leggen nieuwe verbanden en worden conclusies getrokken.

Terugkijkfase

De terugkijkfase is voor evaluatie en toetst resultaten. Dan wordt nagegaan wat is geleerd en of studenten dit ook weten te benoemen. Zo niet, wat staat ze nog te doen? Ook wordt bekeken hoe er is geleerd, wat wel en niet werkte tijdens de les en wat dit inhoudt voor de volgende les. Hier zijn evaluatieve vragen voor de docent van belang. Bespreek in welke mate andere situaties studenten kennis, vaardigheden, resultaten kunnen gebruiken en reflecteer op het leerproces.

Lesvoorbereidingsformulier

Voordat je een les begint is het verstandig duidelijk te hebben wat het lesdoel is en hoe je dit lesdoel wilt gaan behalen. Een lesvoorbereidingsformulier helpt je hierbij.

Je kunt een lesvoorbereidingsformulier downloaden via de QR-code hieronder.

Een lesvoorbereidingsformulier is een uitwerking van onderstaande punten.

Algemene gegevens

1. Naam docent
2. Datum en tijdstip van de les
3. Thema van de les
4. Opleiding, niveau en leerjaar
5. School
6. Taalniveau
7. Vak/onderdeel
8. Kerntaak/werkproces/competenties

Deze informatie is te vinden in het kwalificatiedossier (zie onderwijsterminologie). Vraag eventueel je werkplekbegeleider om hulp.

Omschrijvingen

- Beginsituatie
- Lesdoel

Voorbeeld lesdoel: 'De student weet aan het einde van de les hoe hij/zij de geleerde kennis over lassen volgens protocol kan toepassen in de praktijk.'

- Omschrijving van toetsing

Inhoud van de les (OUT)

Oriëntatiefase

Tijd (van/tot)	Beschrijving van de lesactiviteiten	Werkvorm en materiaal

Uitvoeringsfase

Tijd (van/tot)	Beschrijving van de lesactiviteiten	Werkvorm en materiaal

Terugkijfase

Tijd (van/tot)	Beschrijving van de lesactiviteiten	Werkvorm en materiaal

Feedback geven

Feedback is een belangrijk en krachtig middel bij het lesgeven. In de praktijk geven studenten elkaar de meeste feedback – dit is helaas veelal foutief. Ook ontvangen studenten feedback van docenten niet altijd goed. Daarom is het de kunst om feedback te geven die wél overkomt. Bij feedback is de autonomie van de student van groot belang (CAR-model/motivatie). Geef ook de sterke studenten feedback, want die worden vaak vergeten.

Feedback, Feedup en Feed forward

Feedback is bedoeld om verschillen tussen huidige kennis en/of vaardigheden en het gewenste niveau van deze kennis (feedup) en/of vaardigheden te overbruggen (feedforward).

Feedback

'Hoe doe ik het (tot) nu?' Feedback gaat over alle reacties van de prestatie tot dat moment en is een hulpmiddel om studenten te begeleiden.

Feedup

'Waar werk ik naartoe?' Feedup refereert aan verwachte prestatie(s). In deze fase ga je vooraf vragen stellen/geven.

Feedforward

'Hoe nu verder?' Feedforward geeft studenten ontwikkelpunten voor toekomstige prestaties.

Feedbackvragen op vier niveaus

1. Taak

Feedback op taakniveau: is de taak juist uitgevoerd of niet?

2. Proces

Feedback op procesniveau: welke aandachtspunten zijn er over de gekozen aanpak/strategie. 'Waarom heb je voor deze taak deze aanpak gekozen?'

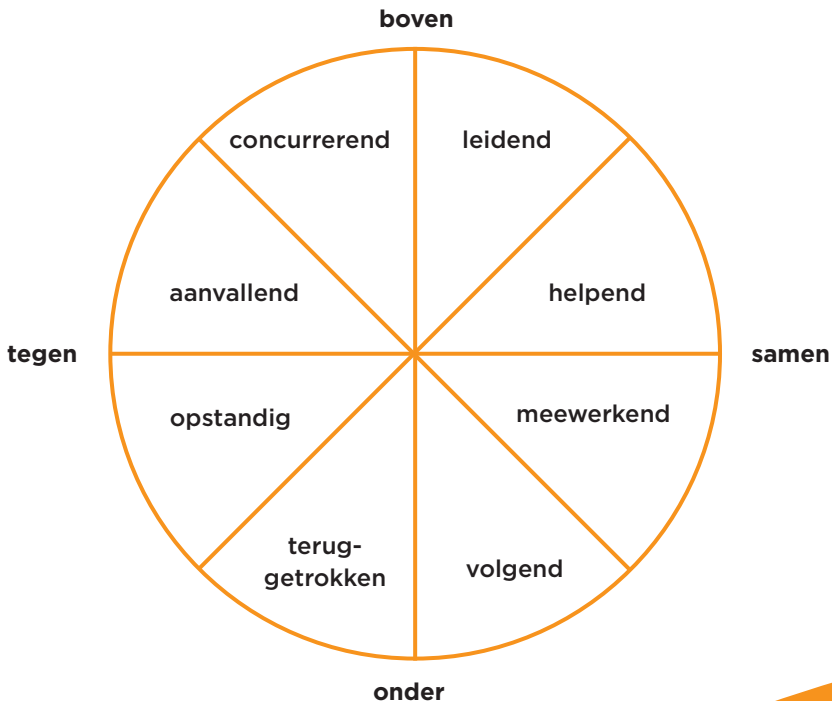
3. Zelfregulatie

Feedback op zelfregulatie: een vorm van zelfevaluatie en de wijze waarop studenten hun eigen leerproces zien. 'Kun jij zelf sterke en zwakke punten van dit werkstuk aangeven en hoe kun je dit verbeteren?'

4. Zelfconcept

Feedback kan ook gericht zijn op competenties en/of houdingsaspecten van het zelfniveau van de student. 'Wat ben je toch een creatieve leerling.'

Roos van Leary

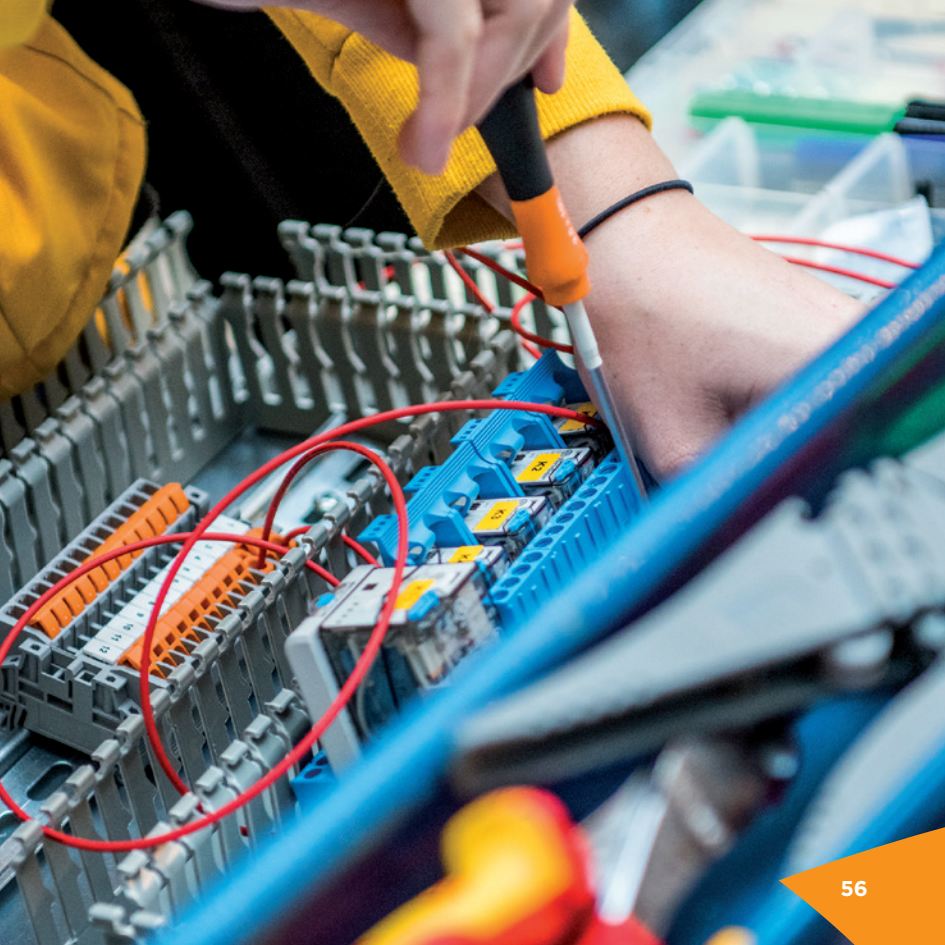

Roos van Leary

Timothy Leary was professor aan Harvard en ontwikkelde de Roos van Leary. Met dit model kun je gedrag in kaart brengen, verklaren en voorspellen of bijsturen. Zo kun je effectief lesgeven.

Twee uitgangspunten

1. 'Samen' en 'tegen' gedrag leiden tot hetzelfde gedrag bij anderen (mate van dominantie)
2. 'Boven' en 'onder' gedrag leiden tot tegenovergesteld gedrag (aard van relatie)

Roos van Leary - In de praktijk

- Wanneer docenten, die leidend handelen, de les starten met ‘We gaan beginnen. Open je boek op pagina 32.’ Dan zullen de studenten dit doen en volgend reageren. Leidend gedrag: boven/samen. Boven gedrag leidt tot onder gedrag. Samen gedrag lokt samen gedrag uit: onder/samen.
- Als je zegt ‘Leg nu je boek op tafel! Waarom? Omdat ik het zeg!’ dan reageren studenten teruggetrokken of opstandig. Dit gedrag hoort in het vak concurrerend en komt agressief over. Omdat het in het tegen vlak ligt, wekt het tegen-gedrag op. Verder past het gedrag in boven, wat leidt tot onder gedrag: onder-tegen gedrag.

Groepsvorming

Bruce Tuckman was hoogleraar onderwijspsychologie aan de Ohio State University die een model over groepsvorming ontwikkelde. Bij groepsvorming worden meestal steeds dezelfde fases doorlopen: forming, norming, storming, performing, adjourning. Deze fasen hoeven niet altijd chronologisch en lijnvorming te verlopen.

Groepsvorming - in de praktijk

Forming

Deze fase is het (opnieuw) kennismaken met de groep na de zomervakantie en dan wordt de 'rangorde van populariteit' weer vastgesteld. Ook de kennismaking met de nieuwe docent(en) valt in deze fase.

Norming

Hier gaat het over het stellen van normen, bespreken van waarden en het creëren van een prettig en veilig leef- en leerklimaat. Dit kan door het opstellen van 'algemene schoolregels' ook wel bekend als de 'gouden regels'.

Storming

In deze fase wordt de sociale structuur en rangorde van de klas bepaald. De studenten nemen (on)bewust een rol aan. Hierdoor ontstaan de: 'populaire groep', 'gemiddelde groep', 'controversiële groep', 'genegeerde groep' en 'afgewezen groep'. De docent behoort de leider van de groep te zijn en moet deze positie ook innemen.

Performing

Na deze fases moet er een groep zijn ontstaan en kan de performing beginnen. Dit kan in twee situaties: de ‘positief’ gevormde groep of de ‘negatief’ gevormde groep. In het eerste geval is het een klas die zijn balans heeft gevonden, de relaties zijn duidelijk en er is een positieve en veilige sfeer. De ‘negatieve’ groep is geen geheel, werkt moeizaam samen en is niet veilig genoeg om studenten zichzelf te laten zijn. Het is dan erg moeilijk om het tij nog te keren.

Adjourning

Adjourning is letterlijk ‘iets voor een bepaalde periode beëindigen’ wat aan het eind van het schooljaar gebeurt. Studenten zijn minder gemotiveerd en de sfeer kan omslaan. Wat veel voorkomt in deze fase, is dat ze regels meer gaan overtreden, normen vervagen en zetten zich tegen de groep af.

Klassenmanagement

Klassenmanagement zijn alle regels en maatregelen die docenten nemen om een goed 'leerklimaat' in de klas te scheppen. Zo worden opbrengsten van leren en werken geoptimaliseerd. Als docent beschik je over een aantal leerkrachtvaardigheden om dit te managen: je moet duidelijk zijn, consequent zijn en evenwichtig blijven.

Onderdeel van klassenmanagement is groepsvorming en het is de taak van de docent, als leider, dit proces te begeleiden. Aan het begin van elk schooljaar vormt een klas zich tot groep. Kennis van dit proces helpt om verschillende fases te herkennen en, indien nodig, om te buigen naar een positief groepsklimaat.

Met het klassenmanagement op orde voldoet de opleiding aan de vereisten in de Wet Passend Onderwijs. Want alle studenten hebben recht op een school passend bij hun kwaliteiten en mogelijkheden om het beste uit zichzelf te halen. Scholen bieden daarom hulp aan leerlingen die meer nodig hebben, zoals kinderen met leer- of gedragsproblemen.

Digitale hulpmiddelen

Onderstaande websites kan je gebruiken om je les interactief te maken en de methode van leren af te wisselen.

Brainscape

brainscape.com

Studeren aan de hand van flashcards

Drillster

drillster.com

Vragen die afvallen wanneer ze goed zijn beantwoord

Google Forms

docs.google.com/forms

Gesprekken op gang brengen

Vorbereiding of afsluiting van een les

Kahoot

kahoot.it

Zorg voor voldoende tijd tussen vragen en vermijd geluiden

Studenten kunnen ook in tweetallen/groepen werken

Mentimeter

mentimeter.com

Interactieve presentaties

Padlet wall

nl.padlet.com

Digitaal prikbord

Prezi

prezi.com

Alternatief voor MS PowerPoint

Online filmpjes

youtube.com

Films altijd laten kijken met een kijkvraag

Quizlet

quizlet.com

Online leeromgeving

Socrative

socrative.com

Afnemen van oefentoetsen

Open en gesloten vragen en stellingen

Voortgangstoetsen

Examentraining

Oefentoetsen

Van start

Als hybride docent laten we je niet aan je lot over.
Er zijn verschillende vormen van begeleiding mogelijk.

- Coaching
- Werkplekbegeleiding
- Onboardingtraject

Deze begeleiding zal plaatsvinden op de onderwijsinstelling en hierbij krijg je ook locatie specifieke informatie. Deelname aan deze vorm van begeleiding en coaching is op vrijwillige basis en zal zoveel mogelijk naar behoefte worden vormgegeven. Ga ook in gesprek met de betreffende opleidingsmanager.

Onderwijsterminologie

Accreditatie

Registratie en erkenning van een leerwerkbedrijf. Geaccrediteerde bedrijven zijn te vinden op www.stagemarkt.nl.

BBL

Beroeps Begeleidende Leerweg. Werkend leren, waarbij de BBL'er een arbeidsovereenkomst heeft met de werkgever(s).

BOL

Beroeps Opleidende Leerweg. Biedt volledig dagonderwijs met praktijkstage

BPV

Beroepspraktijkvorming. Werkervaring opdoen op een geaccrediteerde werkplek.

Cohort

Startjaar van een groep studenten. Deze studenten staan op hetzelfde kwalificatiedossier ingeschreven en volgen hetzelfde examenplan.

Crebo

Centraal Register Beroepsopleidingen: elke opleiding heeft uniek Crebo-nummer.

Examenplan

Overzicht van alle examens en examenonderdelen behorende bij de opleiding.

Kerntaken

Deel van de beroepsuitoefening beschreven in het kwalificatiedossier. Kerntaken beschrijven samen de essentie van beroepsuitoefening.

Kwalificatiedossier

Set van verschillende kerntaken, werkprocessen en competenties die samen een opleiding vormgeven en waar een diploma aan is gekoppeld.
<https://kwalificaties.s-bb.nl>

Leerwerkbedrijf

Door de SBB erkend bedrijf waarin de student de beroepspraktijkvorming volgt.

OLD

Onderwijsleidraad. Een per cohort en Credo vastgesteld overzicht van de volledige vorm, planning en inhoud van een opleiding.

Praktijkovereenkomst

Overeenkomst met afspraken over beoordeling en begeleiding, afgesloten tussen school, student en leerbedrijf. Proeve van bekwaamheid Een kwalificerende beoordeling in een realistische context waarbij de deelnemer kan aantonen dat hij kerntaken met bijbehorende werkprocessen op het vereiste beheersingsniveau (beginnend beroepsbeoefenaar), in samenhang en op de juiste wijze uitvoert.

SBB

Samenwerkingsorganisatie Beroepsonderwijs Bedrijfsleven die zorgt voor erkenning van leerbedrijven.

THVL

Theorie Vakleer, dit zijn de lessen die vaktheorie behandelen.

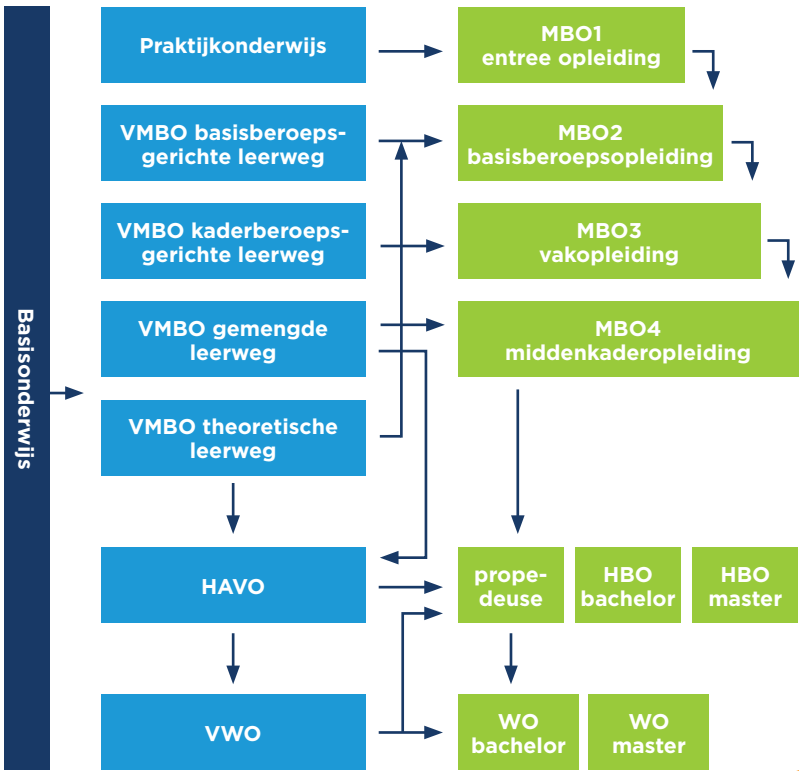
Werkprocessen

Inhoudelijke uitwerking van de bij een kerntaak behorende kennis, houding en vaardigheden.

Onderwijssysteem in Nederland

Op de komende pagina's geven we een toelichting op het onderwijssysteem in Nederland en meer informatie over de verschillende in- en uitstroommogelijkheden

Toelichting op scholingsstelsel in Nederland

Beroepsopleidende leerweg (BOL)

De BOL is een dagopleiding waarbij studenten de hele week naar school gaan. Praktijkervaring doen ze op bij erkende leerbedrijven tijdens hun stages, de zogenaamde beroepspraktijkvorming (BPV). Minimaal 20% van de BOL moet uit stages bestaan.

Beroepsbegeleidende leerweg (BBL)

Studenten die willen werken en leren, kiezen de BBL. Deze opleiding bestaat uit 20 - 40% onderwijs en 60 tot 80% werk. Meestal houdt dit in dat ze één dag in de week naar school gaan en de overige dagen ervaring opdoen bij een leerbedrijf. Het kan ook voorkomen dat ze een paar weken les volgen op school en vervolgens enkele maanden werken bij het leerbedrijf. BBL is vooral geschikt voor studenten die veel praktijkervaring willen opdoen en geen fulltime onderwijs meer willen volgen.

Niveaus mbo-opleidingen

De vooropleiding van de studenten bepaalt het niveau waarop ze instappen. In het mbo zijn vijf niveaus:

- Entreeopleiding (niveau 1),
- Basisberoepsopleiding (niveau 2),
- Vakopleiding (niveau 3),
- Middenkaderopleiding (niveau 4) en de
- Specialistenopleiding (niveau 4).

Vanzelfsprekend is het mogelijk om in het mbo door te stromen naar een hoger niveau.

Entreeopleiding (niveau 1)

Niveau 1 is uitsluitend voor studenten zonder diploma van een vooropleiding, zoals scholieren die zijn uitgevallen in het voortgezet onderwijs of scholieren in het praktijkonderwijs. De Entreeopleiding duurt één jaar en leidt op voor de arbeidsmarkt (assisterend werk) en biedt toegang tot niveau 2 opleidingen.

Basisberoepsopleiding (niveau 2)

Studenten met minimaal vmbo-basis of een afgeronde Entreeopleiding worden toegelaten tot de Basisberoepsopleiding. Hier worden ze geschoold in met name uitvoerend werk. Afhankelijk van de opleiding duurt dit één à twee jaar, waarna ze bijvoorbeeld aan de slag kunnen als autotechnicus, kapper, meubelmaker of installatiemonteur.

Vakopleiding (niveau 3)

Studenten met een diploma vmbo-kader, basisberoepsopleiding of een overgangsbewijs van havo/vwo 3 naar havo/vwo 4 kunnen instromen op niveau 3, Vakopleiding. De Vakopleiding is een beroepsopleiding die leert op een meer zelfstandig niveau taken uit te voeren. In twee, soms drie jaar leiden ze op voor beroepen als verzorgende of eerste monteur. Na de Vakopleiding hoeft geen Middenkaderopleiding van drie jaar meer te worden gevolgd, maar kunnen studenten versneld niveau 4 afronden.

Middenkaderopleiding (niveau 4)

Met een gemengde, theoretische of kadergerichte vmbo, havo en mbo-niveau 3 (BOL of BBL) diploma kunnen studenten terecht op de Middenkaderopleiding. Ook dit is een beroepsopleiding om volledig zelfstandig werkzaamheden uit te voeren. In principe duurt deze opleiding drie jaar en leidt op tot beroepen als filiaalbeheerder en activiteitenbegeleider. Na afronding van deze opleiding kan worden doorgestroomd naar het hbo.

Specialistenopleiding (niveau 4)

De Specialistenopleiding is voor studenten die de vakopleiding (niveau 3) succesvol hebben afgerond. Dit is een versnelde opleiding om een diploma op niveau 4 te halen. Meestal duurt deze opleiding maar één jaar.

Leerplicht en kwalificatieplicht

In het mbo volgen studenten volledig dagonderwijs in de Beroepsopleidende leerweg (BOL) of combineren leren en werken in de beroepsbegeleidende leerweg (BBL). De studielast bij BBL is even zwaar als bij BOL. Tot en met zestien jaar ben je in Nederland leerplichtig. Als studenten dan nog geen startkwalificatie hebben (minimaal een diploma op havo, vwo of mbo 2 niveau) zijn ze kwalificatieplichtig totdat ze achttien jaar zijn. Tot dan mogen ze nog niet fulltime werken. De kwalificatieplicht heeft als doel om schooluitval tegen te gaan en de kansen op de arbeidsmarkt van startende jongeren te vergroten. Door dit effectieve beleid lukt het om het percentage voortijdig schoolverlaters flink te laten dalen.

 TECHPORT

opleiding
ontwikkeling
metaalbewerking

ATO-METALEKTRO

Hogeschool van Amsterdam

Wij Techniek

samen werken aan jouw ontwikkeling

KENNEMERCOLLEGE

TATA STEEL

TECHNISCH COLLEGE VELSEN

FME

POWERED
BY DUTCH
TECHNOLOGY

ST

Sterk Techniek Onderwijs
IJmond/Zuid-Kennemerland

Microtechniek

S A B
DETACHERING

Vli Amsterdam

 TECHNIEKPACT

Contact

Wil jij je aanmelden voor een gesprek over toekomstig hybride docentschap? Neem vrijblijvend contact met op met Techport.

E secretariaat@techport.nl

T 06-10240354

W techport.nl

Techport.nl